

Rafał Mańczak

**Szacowanie
rokowniczych wskaźników hemodynamicznych
za pomocą badań nieinwazyjnych
u pacjentów z nadciśnieniem płucnym**

Streszczenie rozprawy doktorskiej

promotor:

prof. dr hab. n. med. Adam Torbicki

Klinika Krążenia Płucnego i Chorób Zakrzepowo-Zatorowych

Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego

Otwock 2017

Wstęp

Odkrycie leków hamujących niekorzystną przebudowę tętniczek płucnych nie rozwiązało problemu dużej śmiertelności pacjentów z nadciśnieniem płucnym (PH), najczęściej związanej z dekompenzacją prawokomorowej niewydolności serca. Stopień zaawansowania niewydolności serca i zależny od niego czas przeżycia chorego stanowią informacje niezbędne do podjęcia właściwych decyzji terapeutycznych u pacjentów z tętniczym nadciśnieniem płucnym (PAH), a także innymi postaciami PH. Ocena rokownicza w PH oparta jest na licznych parametrach, wśród których kluczowe miejsce zajmują trzy wskaźniki hemodynamiczne mierzone podczas cewnikowania prawego serca (RHC): średnie ciśnienie w prawym przedsionku (mRAP), wskaźnik sercowy (CI) i saturacja mieszanej krwi żyłnej (mvSaO₂). Leczenie PH w programach lekowych finansowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia obliuguje do przeprowadzenia RHC nie rzadziej niż co 2 lata, o ile stan pacjenta pozostaje stabilny. Chorzy niestabilni wymagają częstszych cewnikowań. Strategia postępowania oparta na wynikach RHC jest kosztowna i ma swoje ograniczenia w codziennej praktyce klinicznej. Ukazały się prace wskazujące na niedostateczną precyzję szacowania mRAP i CI za pomocą echokardiografii przezklatkowej (TTE). Wyjaśnienia wymaga jednak, czy nie istnieje podgrupa chorych, u których nieinwazyjna diagnostyka dostarcza wiarygodnej oceny hemodynamiki krążenia płucnego, pozwalającej odstąpić od cewnikowania serca.

Główne cele pracy

1. Stworzenie metody szacowania rokowniczych wskaźników hemodynamicznych przy użyciu prostych parametrów uzyskiwanych technikami nieinwazyjnymi, dostępnymi w ośrodkach leczenia PH.
2. Ocena precyzji proponowanej metody.

Material i metoda

Retrospektywnie uzyskane wyniki badań 330 pacjentów poddanych RHC i panelowi badań nieinwazyjnych z powodu PH (38% z PAH) posłużyły do porównania wartości parametrów nieinwazyjnych i inwazyjnych. W badanej populacji u 42% pacjentów co najmniej jeden z trzech prognostycznych wskaźników hemodynamicznych był nieprawidłowy i wskazywał na złe rokowanie (kategoria wysokiego ryzyka zgonu). Znacznie mniejszy (16%) był odsetek pacjentów, u których wszystkie trzy wskaźniki były prawidłowe, co świadczyło o dobrym rokowaniu (kategoria niskiego ryzyka zgonu). Za pomocą analizy korelacji i jednoczynnikowej regresji logistycznej dokonano wyboru najlepszych predyktorów, użytych następnie do budowy osiemnastu modeli jedno- i wieloczynnikowej regresji logistycznej przewidywania wysokiego ryzyka zgonu. Moc dyskryminacyjną modeli porównano za pomocą analizy krzywych ROC. Wytypowano najlepszy z modeli. Analogicznie przeprowadzono budowę i selekcję modeli szacowania niskiego ryzyka. Odstąpiono od korygowania pomiarów echokardiograficznych względem wzrostu lub powierzchni ciała pacjentów, gdyż nie stwierdzono praktycznych korzyści z takiego działania. Oba modele wieloczynnikowej regresji logistycznej połączono we wspólny algorytm IRTB szacowania ryzyka zgonu, który sprawdzono prospektywnie w grupie testowej liczącej 97 pacjentów

(34% z PAH) poddanych RHC i TTE. W grupie testowej rutynowo oznaczano także stężenie w surowicy NT-końcowego propeptydu natriuretycznego typ B (NTproBNP).

Wyniki

W grupie retrospektywnej wszystkie jedenaście analizowanych parametrów echokardiograficznych korelowało z każdym z trzech wskaźników hemodynamicznych. Najslabiej korelował gradient ciśnień wyliczony z niedomykalności trójdzielnej (TRPG). Najsilniej z mRAP korelowała średnica żyły głównej dolnej podczas wdechu (IVCin), natomiast z CI i mvSaO₂ – skurczowe przesunięcie płaszczyzny zastawki trójdzielnej (TAPSE). Istotną, aczkolwiek słabą korelację liniową, stwierdzono także pomiędzy wskaźnikami hemodynamicznymi a dystansem testu 6-minutowego chodu (6MWT) oraz stężeniem troponiny T. Z kolei stężenie NTproBNP wyrażone w postaci logarytmu naturalnego korelowało umiarkowanie z każdym z trzech wskaźników hemodynamicznych. Analiza korelacji przeprowadzona w grupie prospektywnej przyniosła zbliżone wyniki, wyjątkiem był brak korelacji dystansu 6MWT z mRAP i mvSaO₂.

Do szacowania wysokiego ryzyka zgonu wybrano model zawierający trzy predyktory echokardiograficzne: IVCin, pole przekroju prawego przedsionka (RAA) i TAPSE. Model szacowania niskiego ryzyka zgonu zawierał także stężenie NTproBNP. Powstały z połączenia obu modeli algorytm IRTB pozwolił określić ryzyko zgonu u 44% pacjentów z grupy testowej. Czułość testu w odniesieniu do przewidywania wysokiego i niskiego ryzyka była umiarkowana (odpowiednio 56% i 50%), przy relatywnie wysokim ilorazie wiarygodności wyniku dodatniego, który wyniósł odpowiednio 7,1 (95%CI: 3,4-27,5) i 9,6 (95%CI: 2,7-18,8). Wśród 29 przypadków zaliczonych przez test IRTB do kategorii wysokiego ryzyka oraz 14 przypadków zaliczonych do kategorii niskiego ryzyka, po 4 przypadki okazały się fałszywie dodatnie, przy czym klinicznie istotny błąd estymacji dotyczył jedynie 2 przypadków, w których przeszacowano mvSaO₂. Stwierdzono odmienny profil hemodynamiczny pacjentów z PH o etiologii zakrzepowo-zatorowej wyrażający się niższą mvSaO₂ przy podobnych wartościach mRAP i CI.

Wyłonione w oparciu o algorytm IRTB kategorie niskiego i wysokiego ryzyka różniły się istotnie nie tylko pod względem mRAP, CI i mvSaO₂ ale także średniego ciśnienia w tętnicy płucnej (mPAP) i naczyniowego oporu płucnego (PVR). Nie stwierdzono natomiast istotnej różnicy w wartościach mRAP, CI, mvSaO₂, mPAP i PVR pomiędzy daną kategorią wyłonioną na podstawie algorytmu IRTB i RHC.

Wnioski

Po raz pierwszy zaproponowano nieinwazyjną metodę szacowania łącznie trzech wskaźników rokowniczych: mRAP, CI i mvSaO₂ przy wykorzystaniu prostych parametrów echokardiograficznych i biochemicznych. U 44% pacjentów proponowany test z zadowalającą precyzją oszacował ryzyko zgonu oceniane na podstawie RHC. Rzeczywista wartość prognostyczna testu wymaga sprawdzenia w badaniu prospektywnym oceniającym klinicznie istotne punkty końcowe. W przypadku pozytywnego wyniku tej weryfikacji test IRTB pozwoli ograniczyć liczbę cewnikowań prawego serca u pacjentów z PH.